

DİSLEKSİ- ÖZGÜL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

Nisan 2013

BURDUR REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

İletişim: 133613@meb.k12.tr

Telefon:0248 233 86 01

İÇİNDEKİLER

- 1-Disleksi(Can Dündar)
- 2- Öğrenme Güçlüğü Nedir?
- 3- Öğrenme Güçlüğü'nün Görülme Sıklığı
- 4- Öğrenme Güçlüğü Nedenleri
- 5- Öğrenme Güçlüğü Belirtileri
- 6- Eğitimlerinde Nelere Dikkat Edilmelidir ?
- 7- Aile Eğitiminin Planlanması ve Aile Eğitimi

DİSLEKSİ

Can Dündar'ın disleksi ile ilgili makalesi çok dikkat çekici çok akıcı ve bilgilendirici bir üsluba sahip. Sanırım bu yazı sayesinde bir çok kişi disleksinin ne olduğunu öğrenmiştir. Yazının empati yönü çok ağır basıyor.

“Her şey ben ilkokula yazıldıktan sonra başladı. Bir akşam evde ders çalışırken annemin bana tuhaf baktığını fark ettim. Yazdıklarımı dikkatle inceledikten sonra mırıldandı. Az sonra elinde düz beyaz bir kağıtla çıkageldi.

“Bir ağaç çiz” dedi, bana.

Çizdim. Önce köklerini, sonra aşağıdan yukarıya doğru gövdesini ve daha sonra dallarını ve yapraklarını... ben çizerken annem “Allah Allah” diye söyleniyordu. Sonra kendisi bir tane çizdi. Önce kalın bir gövde, sonra dallar ve yapraklar, en son kökler... Ne fark eder ki?..

Sonra yazı yazdırdı. Yazdım. Hemen yanına kendisi yazdı. Baktım B'leri, D'leri, N'leri benimkilere benzemiyor. Onunkiler ters.

Sabah ayakkabılarımı bağlarken (ben hala bağlayamıyordum) ALDIM

- “Öğretmenin bu yazdıklarına bir şey demiyor mu? diye sordu. Zaman zaman bana kızdığını söyledim. Tahta da yazılanları deftere geçirirken zorlandığımı, gecikince de “Tembel” diye fırça yediğimi anlattım.

“Niye zorlanıyorsun?” diye sordu annem.

“Çünkü tahta da yazılanlar da senin gibi...” dedim. “Ters aynı...”

Öyleydi gerçekten de, benim “ev” diye yazdığımı sınıftakiler “ve” diye okuyorlardı. N'leri, P'leri, K'ları ters yazıyorlardı.

Herkesin sağ bildiği benim solumdu. Tahtadakileri defterime geçirirken düzeltmeye çalışıyordum. O yüzden gecikiyordum.

O gün öğleden sonra annem okula geldi. Öğretmenle bir şeyler konuştu. Ertesi günde kapısında “Davranış Bilimleri Enstitüsü” yazan bir yere götürdü.

“Bak bu abla doktor. Seninle biraz konuşacak” dedi. Güler yüzlü bir abla adını söyleyip tokalaşmak için elini uzattı. Uzattığı eli tersti. Tokalaşamadık. Sonra o da bir şeyler yazıp çizmemi istedi. Bunun çocuklarda çok sık rastlanan bir sorun olduğunu söyledi. O sözcüğü ilk kez orada duydum .... DİSLEKSİ....

Doktor dönüp arkasındaki dosyalardan bir kağıt çıkardı.

- “Bu çizimler ve yanındaki notlar Leonardo da Vinci'ye ait” dedi. Yazılar bana çok tanıdık geldi. Benim gibi düz yazan birini bulmuştum işte. Sonra masanın üstündeki aynayı elindeki kağıda tutup bize gösterdi. Annem hayretler içinde kaldı. Notlar onların diline tercüme edilmişti sanki. Ayna bir şifre çözücü gibi düzeltmişti yazıları... doktor abla bunun bir

hastalık değil, bazı çocuklar da rastlanan türden bir bozukluk olduğunu anlattı uzun uzun. Disleksilerin bazı harfleri ve sayıları ters yazdıklarını, ancak bunun bir zeka eksikliğinden kaynaklanmadığını, hatta tersine, disleksil çocukların çoğunda üstün zeka saptandığını söyledi.

Edison'un, John Lennon'ın, Michelangelo'nun, Steven Spielberg'in, Prens Charles'ın, J.F. Kennedy'nin disleksil olduklarından söz etti. Yine bir disleksil olan Einstein'ın okumayı 9 yaşında söktüğünü ve normal okulda başarılı olamayınca da babası tarafından askeri okula yazdırıldığını anlattı.

- “ Bu saydığım isimlerin hepsi birer dahi idi. Bize göre ters yazmalarına itiraz edilmediği, tersine hoşgörü ile bakıldığı için dehalarını kanıtlayabildiler.” dedi. Çıktığımızda hastalığımı sevmeye başlamıştım. Yanılmamıştım işte. Ben değildim ters yazan onlardı... farklılığımdan utanmamaya başladım. Ertesi gün okula cebimde bir ayna ile gittim. Ayna benim tercümanım olmuştu adeta. Yazdıklarımı onların diline çeviriyordu. Onların yazdıklarını da benim için düzeltiyordu.

Ancak o gün resim dersinde koptu kıyamet. Öğretmen hepimizden bayrak çizmemizi istemişti. Bir ay yıldız çizip, boyayacak ve sıramızın üzerine asacaktık. Önce yıldızı çizip, yanına bir hilal kondurdum. Sonra öğretmen tepemde bitti.

“Bu hilal ters” dedi.

“Hayır, düz “ dedim. Kağıdı önümden çekip, sınıfa gösterdi.

“Sizce bu hilal ters mi, düz mü?” diye sordu. Çocuklar hep bir ağızdan “ ters, ters” diye bağırmaya başladılar. Öğretmen tahtaya kalkıp doğrusunu çizmemi istedi. Kalktım, çizdim. Sınıf katıla katıla gülüyordu. Öğretmen “bak yine ters yazıyor” diye bağırды. “Sen benimle alay mı ediyorsun? Bu ülkenin bayrağını ters çizemezsin herkes gibi çezeceksin” diye gürlledi. Korkarak cebimden aynamı çıkardım. Tahtaya doğru tutup bakmalarını istedim. Aynaya yansıyan görüntü tam onların çizdiği gibiydi. Tersti. Aldırmadılar... hem alay ediyor, hem öfkeyle “Düz çiz... düz çiz” diyordu. Öğretmen, elimi avuçlarının içine aldı ve zorla bana ters bir hilal çizdirdi. Sınıfa döndü “Şimdi düz mü?” diye sordu .Herkes hep bir ağızdan düz dedi.” Haydi şimdi yerine” dedi öğretmen. İşte ben de terstim artık. Sırama doğru yürürken enseme öğretmenin sinirli ses dalgalarını hissettim. “ Sözümlü dinlerseniz, yarın hepimiz birer Leonardo olabilirsiniz” diyordu. Güldüm. Oturduğumda ay, tahtadan ters ters bana bakıyordu.

CAN DÜNDAR

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ NEDİR?

Özel öğrenme güçlüğü, bir çocuğun zekası normal yada normalin üstünde olmasına rağmen dinleme, düşünme, anlama, kendini ifade etme, okuma-yazma veya matematik becerilerinde yaşlılarına ve zekasına oranla düşük başarı göstermesidir.

Öğrenme ve algılama sorunu çocuğun doğumu ile başlar. Eğitim süreci içinde edinilemez. Yaşam boyu süren bir bozukluktur. Dil gelişimi ve kullanımı, konuşma, okuma-yazma,

matematik becerilerini etkileyen bir sorun olduğu için, bireyin eğitimi, mesleğini, sosyal ilişkilerini, günlük aktivitelerini, benlik saygısını etkiler.

Çocuğun zihinsel yeteneği olmasına rağmen, akademik açıdan gerilik göstermesi, öğrenme güçlüğü nün en çarpıcı özelliğidir. Birçok çocuk için öğrenme güçlüğü okula başladıklarında ve akademik beceriler kazanmakta başarısız olduklarında göze çarpar

Özet olarak özel öğrenme bozuklukları (öğrenme güçlüğü)

- Beyindeki bazı farklılıklar nedeniyle öğrenme süreçlerinden bir veya bir kaçında aksama olmasıyla ortaya çıkar.
- Her çocuğun iyi olduğu ya da zorlandığı alanlar vardır.
- Özel öğrenme güçlüğünde bireysel farklılıklar görülebilir.
- Görme işitme sorununa bağlı değildir.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ GÖRÜLME SIKLIğI

Farklı tanı ölçütleri nedeniyle çeşitli ülkelerde bildirilen oranlar çok farklıdır. (% 1-30) Erkeklerde daha sık görülmektedir. Literatürde Çin % 1, Venezüella % 3,3 olarak belirtilmektedir.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN NEDENLERİ

Öğrenme güçlüğünün nedeni kesin olarak bilinmemekte birlikte olası nedenler şöyle sıralanabilir.

1- Genetik Etmenler:

Bazı araştırmalara göre öğrenme yetersizliği olan çocukların % 25-60'nda sorunun genetik olduğu bildirilmiştir. özel öğrenme güçlüğü olan çocukların anne babalarında benzer sorunlar olma olasılığı normal popülasyondan 5-12 kat fazla, ikizlerde özel öğrenme güçlüğü olma ihtimali yüksek (bir çocukta varsa diğerinde olma olasılığı yüksek) kardeşlerde benzer sorunların olma olasılığı yüksektir.

2- Beyin Hasarı:

Hafif düzeyde hasarın öğrenme bozukluğuna, gelişimsel sapmaya, hiperaktiviteye neden olabileceği ileri sürülmektedir.

3- Nörolojik Fonksiyonlarda Bozukluk:

Öğrenme için gerekli olan aşamalardaki bozukluklar

a) Input (Girdi): Gelen bilgilerin duyu organlarıyla beyine girmesi, algılanmasıdır. Bu aşamada bozukluktaki kişi harfleri ters algılayabilir. örneğin: b'yi d, 6'yi 9, u'yu n gibi yada 'çok' yerine 'koç', 'ev' yerine 've', seslerde f-v, b-m karıştırma, sağ-sol karıştırma gibi.

b) İşlem: Gelen bilginin kaydedilip, organize edilmesi, anlaşılması, yorumlanmasıdır. Bu alanda sorun olması günlerin, ayların, alfabedeki harflerin yerlerinin karıştırılması gibi sorunlar yaşanabilir

c) Bellek: Anlaşılan bilgilerin tekrar kullanılmak üzere depolanmasıdır. öğrenme bozukluklarında daha çok kısa süreli bellek sorunları görülür.

d) Çıkış : Beynin bilgiyi vücuda göndermesi, öğrenmedir. Bozukluğu olan çocuk kendini ifade ederken, okurken, yazı yazarken, ip atarken güçlükler yaşar.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ BELİRTİLERİ

Okul Öncesi Dönem Belirtileri :

-Dil gelişiminde gecikmeler, konuşma bozukluğu (yanlış telaffuz, kelime dağarcığının yavaş gelişmesi...vb.)

-Zayıf algısal- bilişsel yetenekler

-Zayıf kavram gelişimi

- Yetersiz motor gelişim (öz bakım becerilerinde güçlük, sakarlık, çizim becerilerinde sorun

- Bellek ve dikkat problemi (sayıları, alfabeyi, haftanın günlerini öğrenmede güçlük)

Okul Dönemine İlişkin Belirtiler :

- Akademik Başarı: Okul başarısı yaşıtlarına ve zekasına oranla düşüktür. Bazı derslerde başarısı normal yada normal üstü iken bazı derslerde düşüktür.

- Okuma Becerisi: Okuma hız ve niteliği açısından yaşıtlarından geridir. Harf-ses uyumu gelişmemiştir. Bazı harfleri seslerini öğrenemez harfin şekli ile sesini birleştiremez.

- Yazma Becerisi: Yaşıtlarına oranla el yazısı okunaksız ve çirkindir, sınıf düzeyine göre yazı yazması yavaştır, yazarken bazı harf ve sayıları, kelimeleri ters yazar, karıştırır b-d, m-n, i-i, 2-5, d-t, g-g, g-y, ve-ev gibi , yazarken bazı harfleri, heceleri atlar yada harf/hece ekler, sınıf düzeyine göre yazılı imla ve noktalama hataları yapar. Küçük- büyük harf, noktalama, hece bölme hataları, yazarken kelimeler arasına hiç boşluk bırakmaz yada bir kelimeyi iki-üç parçaya bölerek yazar. Örneğin (ka lem), (ya pa bil mek) gibi.

- Aritmetik Beceriler: Aritmetikte zorlanır, dört işlemi yaparken yavaştır, parmak sayar,yanlış yapar, problemi çözüme götürecek işleme karar veremez, sayı kavramını anlamakta güçlük çeker, bazı aritmetik sembolleri öğrenmekte zorlanır, karıştırır, sınıf düzeyine göre çarpım tablosunu öğrenmekte geridir.

- Çalışma Alışkanlığı: Ev ödevlerini almaz, eksik alır, ev ödevlerini yaparken yavaş ve verimsizdir, ders çalışırken yavaş ve verimsizdir, ders çalışırken sık sık ara verir, çabuk sıkılır.

- Organize Olma Becerisi: Odası, çantası, eşyaları ve giysileri dağınıktır. Defter ve kitaplarını kötü kullanır ve yırtar, yazarken gereksiz satır atlar, boşluk bırakır, sayfanın belirli bir kısmını kullanmaz, zamanını ayarlamakta güçlük çeker, düşüncelerini organize edemez.

- Oryantasyon (Yönetim) Becerileri: Sağ- sol karıştırır, yönünü bulmakta zorlanır, doğu-batı, kuzey-güney kavramlarını karıştırır. Alt-üst, ön-arka kavramlarını karıştırır, zamana ilişkin kavramları (dün-bugün önce-sonra gibi) karıştırır. Gün ay, yıl, mevsim kavramlarını karıştırır. Saati öğrenmekte zorlanır.

- Sıraya Koyma Becerisi: Haftanın günlerini, ayları, mevsimleri doğru saysa bile aradan sorulduğunda (*****adan önce hangi gün gelir, marttan sonra hangi ay gelir, haftanın dördüncü günü hangisidir gibi) yanıtlamakta zorluk çeker, yada yanlış yanıtlar.

- Sözel İfade Becerisi: Duygu ve düşüncelerini sözel olarak ifade etmekte zorlanır. Serbest konuşurken düzgün cümleler kuramaz, heyecanlanır, takılır, şaşırır, sınıfta sözel katılımı azdır, bazı harflerin seslerini doğru olarak telaffuz edemez.

- Motor Beceriler: Top yakalama, ip atlama gibi hareket ve oyunlarda yaşlarına oranla başarısızdır. Sakardır, düşer, yaralanır, istemeden bir şeyler kırar. çatal-kaşık kullanmakta, ayakkabı-kravat bağlamakta zorlanır, ince motor becerilere dayalı işlerde (düğme ilikleme, makas kullanma, boncuk dizme gibi) zorluk çeker).

EĞİTİMLERİNDE NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR ?

Özgül öğrenme güçlüğünün tedavisi EĞİTİMDİR. Bu eğitim okulda verilen eğitimden farklıdır. Çocuk normal bir okulda eğitimine devam ederken bireysel yada gurup halinde özel bir eğitime alınır.

Eğitimlerinde görsel, işitsel, dokunma ve kinestetik algının geliştirilmesini, dikkat ve bellek, ardışıklık yeteneklerinin arttırılmasını, motor koordinasyon becerilerinin geliştirilmesini içermektedir. Ayrıca dinleme, konuşma, okuma-yazma (dil) becerilerinin geliştirilmesi, kavram ve düşünme süreçlerinin gelişiminin desteklenmesinin bu süreç eğitimi içerisinde yer almaktadır.

Özgül öğrenme güçlüğünü ortadan kaldıracak bir ilaç tedavisi bulunmamaktadır. Ancak bu sorunun yanı sıra dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, depresyon, kaygı bozukluğu gibi başka psikiyatrik bozukluklar eşlik ediyorsa bunların ilaçla tedavisi düşünölmelidir.

AİLE EĞİTİMİNİN PLANLANMASI VE AİLE EĞİTİMİ

Bireyin eğitimi aile ortamında başlar, okulda ve çevrede devam eder. Ailenin en önemli görev ve sorumluluklarından biri, çocuk eğitimine en üst düzeyde katkı sağlamaktır. Ailelerin çocuklarına bilgi ve becerileri öğretebilmeleri, ortaya çıkabilecek sorunlarla baş etmeleri, anne-baba-çocuk ilişkisini olumlu yönde geliştirebilmeleri, objektif Değerlendirme yoluyla çocuğun potansiyelini ve sınırlılıklarını anlamaları için aile eğitimi önem kazanmaktadır. Ailelerin çocuk gelişimindeki sorumlulukların yerine getirmeleri ve verilen Eğitime yardımcı olmaları Eğitimde hedeflenen davranışların kazandırılmasında oldukça gereklidir.

Özel Öğrenme Güçlüğü olan bireyin okul, Özel Eğitim ve rehabilitasyon merkezinde verilen eğitiminin ev ortamında da devam etmesi, Eğitimde Süreklilik ilkesi açısından gereklidir. öğrenilen kavramların ve kazandırılan becerilerin genellenebilmesi için okul, Özel Eğitim ve rehabilitasyon merkezi ve aile tutumlar arasında tutarlılık olmalıdır. Aile eğitimi planlanırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

Aileye Özel Öğrenme Güçlüğü Tanımı, özellikleri, bu bireylerde öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ve öğrenmelerini etkileyen süreçler basit bir dille anlatılmalıdır. özellikle bu durumun bireyin zekasıyla ilgili bir problemden kaynaklanmadığı , öğrenmek için biraz daha fazla zaman ve çabaya ihtiyaç duyduğu belirtilmelidir. Ailenin çocuğunu anlaması , güçlüklerini kabul etmesi, beklentilerini çocuğunun özelliklerine göre düzenlemesi ve Eğitim sürecine katılım sağlanması çok önemlidir. Bu şekilde anne ve babalar hem kaygılanmaz hem de çocuklarına nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda bilgi, beceri ve deneyim kazanmış olurlar.

Bireyin öğrenme sürecinde aile desteği çok önemlidir. Bu nedenle günlük yaşamda yapılacak bazı etkinliklerin bireyin temel kavramları anlamasına yardımcı olacağıın bunun da okuldaki öğrenmesini kolaylaştıracağıını aileye anlatmak ve model olarak göstermek gerekir. örneğin, sofrada düzeninde çatal ve kaşığıın yerini düzenlerken sağ ve sol kavramlarının üzerinde durulması, oryantasyon (yönelim) becerilerin gelişmesine yardımcı olur. çocuğa organizasyon becerisi kazandırmak için ev ortamının, çalışma, yemek vb. zamanların düzenli olması gerektiği aileye nedenleri ile açıklanmalı gerekirse bununla ilgili takip çizelgeleri hazırlanmalıdır.

Ayrıca ailedeki davranış kuralları birlikte belirlenmeli, kurallara uyulmadığında oluşabilecek sonuçlar konuşulmalı, yaptırımlar bireyin yaşına uygun, yerinde ve tutarlı olmalıdır.

Bireyin çalışmasının sonucunda aldığı notlardan çok gösterdiği çabanın gönderilmesi ve ilerleme hızına sabır gösterilmesi gerektiği de ailelere mutlaka anlatılmalıdır. Bireyin güçlü olduğu alanların belirlenmesi ve bunlarla ilgili okulda da etkinlikler yapılması için aileye rehberlik edilmelidir. Ailelere yönerge verirken aynı zamanda göz teması kurarak dikkat etmeleri, kullanacakları yönergelerin kısa ve net olmasına özen göstermeleri konusunda bilgi verilmelidir. Aile eğitimi sürecinde aile üyeleri ile bireysel ve grup görüşmeleri yapılabilir. Sosyal destek grupları oluşturulabilir.